

Eerst kwamen de vegetariërs voor de bitterballen, en ik sprak me niet uit – want ik hield niet van bitterballen. Toen kwamen de glutenintoleranten voor de paneerlaag, en ik sprak me niet uit – want ik had ook een glutenallergie. En toen de veganisten voor mijn kaassoufflés kwamen, was er niemand meer over om zich uit te spreken.

door Jan Noordman

Carnetariërs aller landen, verenigt u!

HET ZAL menigeen niet onopgemerkt zijn gebleven dat ik mij tijdens VFVO-bijeenkomsten regelmatig uitspreek over het gebrek aan vlees tijdens de lunch. Dit gaat voor mij veel verder dan een kleine ergernis. Ik zie het als een verraad aan de gastvrijheid van de vleesetende meerderheid, die altijd met de beste intenties haar hand heeft uitgestoken naar vegetariërs en anderen met dieetwensen of allergieën. Maar dat was achteraf gezien hopeloos naïef. Nu in 2026 zijn in veel kringen de rollen omgedraaid, en kunnen de vleeseters niet op dezelfde gunst hopen. Voor filosofen een bekend dilemma. Karl Popper noemde het de paradox van de tolerantie: een tolerante samenleving die onbeperkt tolerant is jegens de intoleranten, verliest uiteindelijk haar tolerantie zelf.

Wat is een carnetariër?

Wie twijfelt of die gunst werkelijk asymmetrisch is, moet eens proberen zich een carnetariër te noemen: iemand voor wie vlees een belangrijk element is in bijna elke maaltijd. Het woord alleen al wekt hoon op – ik werd er op een filosofierendag in Groningen letterlijk om uitgelachen, iets wat bij geen enkele andere dieetgroep zou gebeuren. En dat raakt aan een bredere identiteitskwes- tie: minderheden als vegetariërs, veganisten of glutenintoleranten mogen zichzelf een naam geven en bijzondere omstandigheden verwachten, maar zodra de meerderheid haar eigen voorkeur articuleert, is dat plots verdacht. Juist daarom is het woord carnetarisme nodig – niet om anderen uit te sluiten, maar om eindelijk een naam te geven aan wie tot nu toe geacht werd geen voorkeur te hebben.

De syllabus en het doel van Filosofie

Maar waar komt deze push voor veganistische ideeën toch vandaan?¹ Voor mij werd een tipje van die sluier opgelicht tijdens het lezen van het interview met Lowieke Vermeulen, voor wie het vak filosofie draait om ‘het uitdagen van het alledaagse denken’, want ‘dat is waar de filosofie pas interessant wordt’. Ik moet toegeven dat ik deze visie ook stevast op mijn motivatiebrieven zet wanneer ik solliciteer – filosofie moet het heersende dogma bekritisieren. Maar is dit echt de enige manier waarop filosofie leuk kan zijn? Ik zou willen beargumenteren dat juist het tegenovergestelde nu als punkrock zou kunnen kwalificeren.

Plato verliet de grot; want het alledaagse was schijn, Nietzsche sloeg de moraal aan diggelen en Marx wilde de wereld niet interpreteren maar veranderen. Het is duidelijk: het volk denkt, leeft, maar eet nu ook nog eens verkeerd – en de filosofen komen dat allemaal rechtzetten. Het is deze lijn die bijvoorbeeld in de havo-syllabus dierenethiek domineert: Singer en Regan ontmaskeren de endoxa rond het vlees eten. Gelukkig zijn we nog net ontkomen aan Donaldson en Kymlicka die die ontmaskering als vertrekpunt nemen. Het alledaagse moet weg, en plaatsmaken voor een nieuwe morele theorie, opgelegd door de filosofieleraars.

Endoxa

Maar er is een alternatief. Aristoteles begon niet bij de ontmaskering, maar bij endoxa: het serieus nemen van de gedeelde opvattingen van verstandige mensen. Hij zag zijn taak als filosoof om de wereld te ordenen en te articuleren. Voor hem was het de kunst om de wijsheid die al in onze praktijk ligt zichtbaar te maken, niet om die weg te redeneren. Het eten van vlees, gastvrijheid voor mensen met andere eetgewoontes, en toch samen aan tafel zitten. Die gewoontes zet je niet opzij omdat een sluitend syllogisme van Singer dat lijkt voor te schrijven. In het curriculum wordt dierenethiek overspoeld door denkers die slopen, en ontbreken zij die ons leren ordenen.

Scruton

Roger Scruton was zo iemand, en ging in op veel argumenten die door de slopers worden aangehaald. Hij erkende dat dieren pijn voelen en dat we plichten jegens hen hebben, maar ontkende dat zij rechten hebben op gelijke voet met mensen, omdat dieren geen morele wezens zijn: ze kunnen geen beloften doen, geen verantwoording afleggen, geen plichten dragen – en wie zelf geen plichten kan dragen, kan ook geen rechten claimen. Vleeseten is voor hem moreel verdedigbaar, mits het dier een goed leven heeft gehad – buiten, grazend, sociaal – en snel en pijnloos wordt geslacht. Sterker nog: Scruton durfde zelfs een uitwedstrijd te spelen in het utilisme. Zonder veehouderij zouden veedieren niet eens bestaan. Een goed leven plus een snelle dood is voor hen een net positive: wij geven hen een bestaan dat ze anders nooit hadden gekend. Om het nog sterker te maken zou ik zelfs zeggen dat het veganisme, dat de gedomesticeerde veestapel uiteindelijk wil afschaffen, feitelijk voor een vorm van genocide op miljoenen dieren pleit.

In het curriculum wordt dierenethiek overspoeld door denkers die slopen

A City for Pigs

Wanneer we uitzoomen van de VFVO-lunches, met de kleine dictators die daar mij de bitterballen ontzeggen, zien we hetzelfde op EU-niveau. Over-idealistische leiders trappen ook daar in de val waar zelfs Glaucon samen met Socrates snel overheen kon stappen. Met de Farm to Fork-strategie als onderdeel van de Green Deal heeft Brussel de overgang naar een plantaardig dieet tot beleidsdoel verklaard. Onder het mom van CO₂-reductie wordt de vleesindustrie gedemoniseerd en wordt geld vrijgemaakt voor veganistische alternatieven. Sinds 2021 zijn er bovendien insectenproducten officieel goedgekeurd voor menselijke consumptie. Brussel probeert zo letterlijk de “ware en gezonde” stad te herscheppen en nooit eerder gold Glaucons bezwaar zo sterk als nu, toen hij die stad een ‘city for pigs’ noemde.

Dit stuk is daarom een oproep aan de Hoi Polloi en de Hoi Phronimoi. Kom in actie tegen de losgeslagen Hoi Sophoi die uw kinderen op school de les lezen over wat zij wel en niet mogen eten. Carnetariërs aller landen, verenigt u! ■

¹ Met push bedoel ik niet een gecoördineerde agenda, maar het cumulatieve effect van een groep die – bewust of onbewust, uit luiheid, closed-mindedness of juist goede intenties – de syllabus een bepaalde kant op stuurt. En dat filosofiedocenten nu eenmaal linkser en vegetarischer zijn dan de gemiddelde Nederlander, maakt die richting onvermijdelijk.